

ΘΕΜΑ Α1

Να αναπτυχθούν με συντομία οι ακόλουθες ιστορικές έννοιες:
Αλυτρωτισμός, Νοεμβριανά (1916), Ψυχρός πόλεμος

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Το 1824 ο αιγυπτιακός στρατός κατέκαψε την Αράχολα.
- β. Το ελληνικό κράτος που ιδρύθηκε το 1830 περιλάμβανε τη Στερεά Ελλάδα, την Πελοπόννησο και την Κρήτη.
- γ. Το Νεοτουρκικό Κίνημα του 1908 είχε ως στόχο τον εκτουρκισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.
- δ. Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 είχε ως αφετηρία το χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.
- ε. Ο Γρηγόρης Λαμπράκης που δολοφονήθηκε το 1963 στη Θεσσαλονίκη, ήταν βουλευτής του ΕΔΕΣ.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Πότε ιδρύθηκε και πως οργανώθηκε η Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών (ΕΣΣΔ);

Μονάδες 14

ΘΕΜΑ Β2

Τι γνωρίζετε για τον ελληνικό Εμφύλιο Πόλεμο (1946-1949);

Μονάδες 11

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

ΠΗΓΗ 1

Προεκλογικός λόγος του Χαρίλαου Τρικούπη στις 7 Οκτωβρίου 1890

«Ηνωρώθη το έθνος ηθικώς, ηνωρώθη το έθνος και υλικώς, εγένοντο όσα ο τόπος ηδύνατο να ευχηθή υπέρ της ίδιας αυτού αναπτύξεως. Εγένετο εργασία υπέρ της παραγωγής της χώρας, ηνοιχθήσαν αι πύλαι αυτής προς την ατελή των γεωργικών προϊόντων εξαγωγή, προεκλήθη διεθνώς η διάνοιξις των πυλών των ξένων αγορών, εγένετο εργασία και υπέρ της πολιτείας. Διεργυμνίσθησαν τα οικονομικά της χώρας, συνετάχθη δε αυτή και στρατιωτικώς, και μετ' ολίγον καταπλέει στόλος, όστις θέλει περιαγάγει την ελληνική σημαίαν ανά το Αιγαίον, όπως εις αυτήν προσήκει. Εγένετο εργασία προς διευκόλυνσιν της εμπορίας της χώρας και της επικοινωνίας των κατοίκων αυτής δια των σιδηροδρόμων, δια των αμαξιών οδών, δια της ατμοπλοϊκής συγκοινωνίας» *Σπύρος Τζόκας, ο Χαρίλαος Τρικούπης και η συγκρότηση του νεοελληνικού κράτους. Οδοιπορικό στον 19ο αιώνα, Θεμέλιο, Αθήνα 1999, σ.273*

ΠΗΓΗ 2

Η αναδιοργάνωση του ελληνικού κράτους κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου

«Η προσπάθεια του εκσυγχρονισμού είχε ξεκινήσει ήδη από τις αρχές του αιώνα και καρποφόρησε κυρίως κατά την ένδοξη δεκαετία του βενιζελισμού, 1910-1920. Έτσι, οι Φιλελεύθεροι πιστώθηκαν τον έπαινο για την καρποφορία προγενέστερων προσπαθειών, μαζί με το δίκαιο έπαινο για δικές τους επιτυχίες. Γιατί είναι η αλήθεια πως οι προσπάθειες των βενιζελικών κυβερνήσεων ήταν ορμητικότερες, πιο οργανωμένες και κυρίως, παραγωγικότερες· και ότι την ίδια ορμή και αποτελεσματικότητα έδειξε η βενιζελική κυβέρνηση και στη μεγάλη μεσοπολεμική της τετραετία, μεταξύ 1928 και 1932. Πάντως, και στο Μεσοπόλεμο, όπως και προηγουμένως, ανελήφθησαν πολλές πρωτοβουλίες και προσπάθειες με άλλες κυβερνήσεις στην εξουσία». *Γ. Β. Δερτιλής, Ιστορία του Ελληνικού Κράτους, 1830-1920, τ. Β', Εστία, Αθήνα 2006, σ. 902-903.*

Με βάση τις παραπάνω πηγές και τις ιστορικές σας γνώσεις να αναφερθείτε στις κύριες εκσυγχρονιστικές προσπάθειες που αναλήφθηκαν από ελληνικές κυβερνήσεις από το τέλος του 19ου αιώνα ως και την περίοδο του Μεσοπολέμου.

Μονάδες 30

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και τις πληροφορίες του παραθέματος να παρουσιάσετε τον αγώνα του κυπριακού ελληνισμού για αυτοδιάθεση και ένωση με την Ελλάδα κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1950.

Παράθεμα

Απόσπασμα από την ομιλία του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου στον Ι.Ν. Παναγίας Φανερωμένης, στη Λευκωσία, στις 28 Αυγούστου 1954 (ο «όρκος της Φανερωμένης»)

«Στώμεν καλώς. Ουδείς ας ορρωδήσῃ. Ουδείς ας προδώσῃ τας αρχάς και τας πεποιθήσεις του. Είμεθα Έλληνες και μετά των Ελλήνων επιθυμούμεν να ζήσωμεν. Υπό τους ιερούς αυτούς θόλους ας δώσωμεν τον άγιον όρκον: θα παραμείνωμεν πιστοί έως θανάτου εις το εθνικόν αίτημα. Άνευ παραχωρήσεων! Άνευ υποχωρήσεων! Άνευ συμβιβασμών! Θα περιφρονήσωμεν την βίαν και την τυραννίαν. Με θάρρος θα υψώσωμεν το ηθικόν παράστημα μας, εν και μόνον επιδιώκοντες, εις εν και μόνον αποβλέποντες: την Ένωσιν και μόνον την Ένωσιν»

Μονάδες 20

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Αλυτρωτισμός: Σχολ. εγχειρ., σελ. 34: «Το εθνικό όραμα ... βίου της»

Νοεμβριανά (1916): Σχολ. εγχειρ., σελ. 84 «Η απουσία ωστόσο... την εκθρόνισή του.»

Ψυχρός πόλεμος: Σχολ. εγχειρ., σελ. 140 «Μετά το 1945... γνωστός ως Ψυχρός Πόλεμος».

ΘΕΜΑ Α2

α. ➔ Λάθος, β. ➔ Λάθος, γ. ➔ Σωστό, δ. ➔ Σωστό, ε. ➔ Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 96: «Στη Μητρόπολη... του κόμματος»

ΘΕΜΑ Β2

Βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 145: «Η Ελλάδα... για να επουλωθούν.»

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Στα τέλη του 19ου αιώνα αναθεωρήθηκε η ως τότε εθνική πολιτική που έδινε προτεραιότητα στα μεγαλοϊδεατικά οράματα των Ελλήνων και επιδιώχθηκε μια πιο ορθολογική προσέγγιση του μέλλοντος της χώρας, μέσω της οικονομικής και διοικητικής της ανάπτυξης. Σημαιοφόρος της προσπάθειας αυτής ήταν ο πολιτικός Χαρίλαος Τρικούπης, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 61 «Οι σοβαρές απόπειρες εκσυγχρονισμού ... δύο χρόνια αργότερα στη Γαλλία». Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από το πρώτο παράθεμα, όπου ο Τρικούπης ανακεφαλαιώνει τα αποτελέσματα της αναπτυξιακής του πολιτικής τη δεκαετία 1880 – 1890. Συγκεκριμένα, αναφέρει την επίτευξη τόσο της υλικής όσο και της ηθικής ανόρθωσης του Έθνους, σε βαθμό τέτοιο, ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στις εγχώριες προσδοκίες. Στη συνέχεια αναφέρεται στα μέσα επίτευξης αυτής της ανόρθωσης, που στον οικονομικό τομέα έχουν να κάνουν με την αύξηση της παραγωγής, τη διευκόλυνση των εξαγωγών και τη διάνοιξη νέων αγορών, ενώ παράλληλα κάνει λόγο και για τις προσπάθειες που καταβλήθηκαν για την αναμόρφωση του πολιτικού συστήματος. Ταυτόχρονα με τον οικονομικό, βάρος δόθηκε και στο στρατιωτικό τομέα με στόχο τη δημιουργία αξιόμαχου στόλου. Τέλος σημειώνει τις προσπάθειες για τη βελτίωση της κατάστασης στο εσωτερικό της χώρας με τη διευκόλυνση του εμπορίου αλλά και της συγκοινωνίας με τη δημιουργία σιδηροδρομικού, οδικού και ακτοπλοϊκού δικτύου. Συμπερασματικά, ο λόγος του Τρικούπη καταδεικνύει το μέγεθος των αλλαγών που συντελέστηκαν την εποχή εκείνη στην Ελλάδα στην προσπάθειά της να αποκτήσει αναπτυξιακή προοπτική. Τις προσπάθειες του Τρικούπη θα συνεχίσει τον 20ο αιώνα ο Ελευθέριος Βενιζέλος, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 61 – 62 «Το έργο του Τρικούπη ... γεμάτη προκλήσεις». Στις αναπτυξιακές προσπάθειες που κατέβαλε ο Βενιζέλος αναφέρεται και το παράθεμα του Δερτιλή. Συγκεκριμένα, τονίζεται πως οι εκσυγχρονιστικές απόπειρες των αρχών του 20ού αιώνα συμπληρώθηκαν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη δεκαετία 1910-1920 από την κυβέρνηση Βενιζέλου. Υποστηρίζει πως οι δίκαιοι έπαινοι που απέσπασε για την προσπάθεια αυτή το κόμμα των Φιλελευθέρων, υπό την ηγεσία του Βενιζέλου, οφείλονται στην ακάματη, οργανωμένη και αποτελεσματικότερη, σε σχέση με το παρελθόν, αναπτυξιακή πολιτική που εφάρμοσε. Τέλος, αναφέρεται στην περίοδο του Μεσοπολέμου και καταδεικνύει την πρόοδο που τότε συντελέστηκε, τόσο από τη βενιζελική κυβέρνηση του 1928 – 1932, όσο και από άλλες κυβερνήσεις της εποχής, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 102 «Αξιοσημείωτες υπήρξαν ... πολιτική και οικονομική». Οι αναπτυξιακές προσπάθειες που συντελέστηκαν από το τέλος του 19ου μέχρι και τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα βοήθησαν την Ελλάδα να προσεγγίσει με σταθερά βήματα το δυτικό κόσμο και να τολμά να ελπίζει σε ένα καλύτερο μέλλον.

ΘΕΜΑ Δ1

Το 1878 οι Οθωμανοί εκχώρησαν τη διοίκηση της Κύπρου στη Βρετανία, η οποία κατά τις επόμενες δεκαετίες προσάρτησε το νησί (1914) και το ανακήρυξε επίσημα αποικία του Βρετανικού Στέμματος (1925), παρά το γεγονός ότι η συντριπτική πλειονότητα του τοπικού πληθυσμού επιθυμούσε την ένωση με την Ελλάδα. Λίγα χρόνια μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο κυπριακός ελληνισμός ξεκίνησε έναν δυναμικό αγώνα με απώτερη επιδίωξη την ένωση, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 163: «Κατά τη διάρκεια του πολέμου... θετικό αποτέλεσμα.» Σε αυτή ακριβώς τη χρονική περίοδο αναφέρεται και το παράθεμα, το οποίο αποτελεί απόσπασμα ομιλίας του Αρχιεπισκόπου Κύπρου Μακαρίου Γ', ηγετικής προσωπικότητας του κυπριακού αγώνα, που εκφωνήθηκε στο ναό της Παναγίας Φανερωμένης, στη Λευκωσία, τον Αύγουστο του 1954. Ο συντάκτης του κειμένου τονίζει συνεχώς τον εθνικό στόχο της Ελληνοκυπριακής πλευράς που δεν είναι άλλος από την επιδίωξη της ένωσης. Έχοντας υπόψη του, μάλιστα, την αρνητική στάση της Βρετανίας απέναντι στο αίτημα αυτό, καλεί το ακροατήριό του να ορκιστεί πίστη και επιμονή στον στόχο αυτόν, χωρίς συμβιβασμούς και υποχωρήσεις και χωρίς να υπολογίζει την καταπίεση και τις βίαιες αντιδράσεις της βρετανικής διοίκησης. Το κείμενο αυτό, που έγινε γνωστό ως «ο όρκος της Φανερωμένης» λόγω του περιεχομένου του, αποτελεί ουσιαστικά προάγγελο της επόμενης – και πιο σκληρής – φάσης του αγώνα που θα οδηγήσει τελικά στην ανεξαρτησία της Κύπρου, βλ. σχολ. εγχειρ., σελ. 163 -164: «Την 1^η Απριλίου... του 1960.»

Επιμέλεια: Καλουτσάκης Αγησίλαος • Φαρσάρη Ελένη

εκπαιδευτικός οργανισμός

ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ